

Til Agderbenken

Kristiansand, 13.10.20

Dette brevet sendes på vegne av Agder botaniske forening, Aust-Agder Turistforening, DNT Sør, Naturvernforbundet i Agder, Norges jeger- og fiskerforbund Aust-Agder, Norges jeger- og fiskerforbund Vest-Agder, Sørlandets krets av Norsk speiderforbund.

Meld. St. 28 (2019-2020) Vindkraft på land – endringer i konsesjonsbehandlingen

Innspill fra Forum for natur og friluftsliv Agder (FNF Agder) til Agderbenken

Natur- og friluftslivsorganisasjonene i Norge har sendt sine innspill til Meld. St. 28 (2019-2020) Vindkraft på land (vedlegg 1). Her peker de på 12 punkter som må til for å konkretisere hvordan forslagene i meldingen skal følges opp, og for å sikre en konsesjonsprosess som ivaretar hensynet til naturmiljø og friluftsliv i tilstrekkelig grad. FNF Agder stiller seg bak disse, og kommer i det følgende også med eksempler som utdyper hvorfor dette er punkter som må til.

De dårlige prosjektene må skrinlegges tidlig

Regjeringen foreslår i denne stortingsmeldingen en lovendring som gir adgang til å avslå vindkraftverk på et tidlig stadium. Med en slik lovendring kan vi unngå konsesjonssøknader som er svært konfliktfylte, slik som Hovatn Aust Vindkraftverk i Bygland var. Mange års prosess endte opp med endelig avslag i OED på grunn av at prosjektet lå i Nasjonalt villreinområde.

Kriteriene for tidlig avslag må være rettslig hjemlet, og bør omfatte villreinområder, store sammenhengende naturområder, viktige friluftslivs- og landskapsområder, randsoner til verneområder, områder med viktige naturtyper, områder med rødlistearter som påvirkes negativt av vindkraftutbygging, områder med konsentrert fugletrekk, og viktige hekkeområder. Skorveheia vindkraftverk i Flekkefjord innehar flere av disse kriteriene, og er også et eksempel på at utbygger gjør store endringer i planene etter at konsesjon er gitt som får større konsekvenser for friluftsliv, natur og landskap enn det som var tilfelle i utredningsfasen.

Det må settes klare kriterier i energiloven for tildeling av konsesjon

NVE har anbefalt at det lovfestes minstekrav for tildeling av konsesjon. Dette er et forslag som stortinget bør be regjeringen om å følge opp. Konsekvenser for friluftsliv, landskap, naturmangfold, sammenhengende naturområder og samlet belastning må særlig legges vekt på. Sirdal er et

eksempel på en kommune som har stor samlet belastning av flere typer kraftproduksjon, og hvor utbyggingsplaner i nabokommuner bidrar til en enda større belastning. Samlet belastning må vurderes ut fra flere typer arealendringer i større regionale områder.

Muligheter for bred medvirkning må bli bedre, og lik fra sak til sak

I dag er vindkraftverk unntatt fra Plan- og bygningsloven, det redskapet som skal sikre en god medvirkningsprosess og en god arealforvaltning. I dag kan vindkraftutbyggere søke om konsesjon uten at tiltaket er forankret i kommunens arealplaner. Det er tilfeldig hvordan planene blir kjent for innbyggerne i en tidlig fase. Med dagens konsesjonsprosess blir berørte parter henvist til å komme med høringsuttalelser, men uten klare kriterier for hvem som skal varsles når høringen kommer. Prinsipper og prosedyrer for medvirkning må være forutsigbare med rettslig forankrede minimumskrav, gjerne etter samme mal som Plan- og bygningsloven.

Evje og Hornes arrangerte et åpent møte for sine innbyggere og andre interessegrupper da det ble kjent at flere planer forelå om nye vindkraftverk i kommunen. Her la utbyggerne frem planene sine og innbyggerne fikk mulighet til å stille spørsmål og komme med sine innspill. Ved aktiv involvering av berørte parter tidlig i konsesjonsprosessen, kan innspill om lokale forhold, og forslag til lokal tilpasning og avbøtende tiltak gi en bedre konsesjonsprosess.

Krav til konsesjonen og tidsfrister for prosessen

Konsesjonssøknaden bør være så detaljert som mulig, og alle endringer som foreslås seinere i konsesjonsprosessen må følge til nye og grundige konsekvensvurderinger for natur og friluftsliv. Alle vindkraftverkene som er utbygd i Agder er blitt endret etter at konsesjon ble gitt, med tanke på antall turbiner, høyden på turbinene, plasseringen av turbinene og plassering av veinettet. Dette er faktorer som helt klart kan føre til helt andre konsekvenser enn det det ble utredet for i utgangspunktet.

Regjeringen foreslår strammere tidsfrister for konsesjonæren, og vi mener det er helt nødvendig at dette går gjennom. I dag er det flere vindkraftkonsesjoner gitt for mange år siden som fremdeles ikke er utbygd, og dette kan være til stor belastning for innbyggerne. Det er for eksempel 5 år siden Skorveheia vindkraftverk i Flekkefjord og Kvinesheia i Kvinesdal fikk endelig vedtak om konsesjon av OED. Anleggsarbeidet er fremdeles ikke startet. Det samme gjelder Lillesand vindkraftverk som fikk sitt endelige konsesjonsvedtak for 4 år siden. Alle har fått utsettelse på idriftsettelse til 31.12.21. Imens ligger planene som en verkebyll og skaper uro, smerte, uvennskap, og uforutsigbarhet for kommunene sin arealforvaltning.

Miljøforvaltningens rolle

Miljøforvaltningen har i dag en liten formell rolle i konsesjonsprosessen, til tross for de store naturinngrepene som vindkraftverk fører til. I fremtidens konsesjonsprosesser må miljømyndighetene må ha ansvaret for å bestemme om et inngrep har akseptable miljøkonsekvenser, og bør ha ansvar for utredninger og kartlegging.

I forhold til Hovatn Aust vindkraftverk sin konsesjonssøknad sa Miljødirektoratet at tiltaket var uforenlig med det nasjonale målet om å sikre villreinen og villreinens leveområder, og vurderte tiltaket til kategori E i tematisk konfliktvurdering; «Svært stor konflikt. Tiltaket inneber svært stor

konflikt i forhold til nasjonale miljømål. Avbøtende tiltak kan ikke redusere konflikten». Likevel gav NVE konsesjon til tiltaket.

Av de vindkraftverkene som har fått konsesjon i Agder har en samlet vurdering av konsekvenser for miljø, landskap og kulturmiljø gitt konfliktgrad D-E for Skorveheia, D for Tonstad, C for Buheii, E for Lista, C for Kvinesheia, og B/C for Oddeheia og Bjelkeberget. E står for svært stor konflikt, mens A står for svært liten konflikt.

Bedre konsekvensutredninger

Miljødirektoratet må få det formelle ansvaret for konsekvensutredning på klima- og miljøområdet, ikke bare være i dialog med NVE om utredningskrav. De miljøfaglige konsekvensutredningene bør godkjennes av Miljødirektoratet før søknaden kan sendes inn. Ofte er det nødvendig med kartlegginger over lange perioder for å få et godt nok kunnskapsgrunnlag.

Naturmangfoldloven må brukes

Vi kan ikke bygge ut områder vi ikke kjenner verdien av. Hva konsekvensene blir etter utbygging kan være vanskelig å avgjøre. Førre-var-prinsippet må i større grad brukes.

Tilbaketrekking av konsesjon

Det bør være en mulighet for tilbaketrekking av konsesjon når ny kunnskap om konsekvenser for natur og friluftsliv kommer etter at en konsesjon er gitt, eller når det kommer fram at naturmangfoldloven eller annen naturkunnskap ikke ble tilstrekkelig ivaretatt i konsesjonsprosessen.

Videre kunnskapsinnhenting

Det mangler kunnskap om hvilke konsekvenser vindkraftutbygging har for sammenhengende naturområder med urørt preg, friluftsliv, reindrift, fugl, flaggermus, landskapsverdier og sumvirkninger (Miljødirektoratet, fra arbeidet med Nasjonal ramme for vindkraft). Stortinget må sikre at kunnskapsinnhenting prioriteres høyt, slik at kunnskapen er styrket før de neste konsesjonssøknadene kommer til NVE.

Nedleggelse og tilbakeføring

Hva skjer når et vindkraftverk eventuelt blir nedlagt eller går konkurs før 12-årsfristen, hvem sitter da med ansvaret for opprydding og tilbakeføring? Stortinget bør sikre at det innføres rettslig hjemmel for at kostnader ved miljø- og naturforringelse skal bæres av tiltakshaver ved nedleggelse av vindkraftverk. Og at den tidligere konsesjonæren så langt det er mulig tilbakefører landskapet til naturlig tilstand.

Videre konsesjonsbehandling

Stortinget bør sikre at pausen i behandling av vindkraftsaker fortsetter. Allerede er det meldt planer for nye utbygginger i Agder til NVE (Bergeheia i Sirdal/Lund, Lauvdalsheia i Bygland, og Honna i Åseral/Evje og Hornnes), og 9 andre planer skal være på vei – de fleste øst i Agder (vedlegg 2). Disse kan ikke behandles før det er et bedre regelverk på plass, som sikrer gode prosesser, og hvor viktige verdier for fremtiden, som naturmangfold og friluftsliv, vektlegges.

Helhetlig plan og strategi for fornybar energiproduksjon

Hvor mye vindkraft trenger vi egentlig bygge ut i Norge? Hva kan gjøres med eksisterende produksjonsanlegg for fornybar energi? Hva er potensialet for energieffektivisering og redusert forbruk? Hvor mye av Agders areal og naturressurser kan vi utnytte før vi går for langt? Hvor skal grensen gå?

Den største trusselen for det biologiske mangfoldet er arealendringer. Agder har 5 % av arealet i fastlands-Norge. Men vi bidrar med nesten 11 % av Norges totale energiproduksjon (tall fra NVE juli 2020). Videre kraftutbygginger vil spise mer areal, i tillegg til at det hvert år spises av arealet til utbygging av vei, nye boligområder, nye hytteområder og nye industriområder.

Stortinget bør be regjeringen om å forta en helhetlig gjennomgang av behovet for utbygging av fornybar energi hvor alternative energikilder veies opp mot hverandre. Og det bør legges betydelig vekt på potensialet for energieffektivisering og redusert forbruk.

FNF Agder håper at Agderbenken tar med seg innspillene fra Norsk Friluftsliv, Den Norske Turistforening, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Sabima, Naturvernforbundet, WWF Verdens naturfond, Natur og Ungdom, og Norsk Ornitologisk Forening, samt innspillene fra FNF Agder i dette brevet videre i det viktige arbeidet med gjennomgang av konsesjonsprosessen for vindkraft på land.

Vi har fantastisk flotte muligheter i Agder –

også for å ivareta naturområder som en arv til de som kommer etter oss!

For Forum for natur og friluftsliv Agder

Camilla Moseid, koordinator

Forum for natur og friluftsliv Agder (FNF Agder) er et samarbeidsnettverk for natur- og friluftslivsorganisasjoner på regionalt nivå som til sammen representerer rundt 20 000 medlemmer i Agder. Organisasjonene arbeider med å ivareta naturmangfold og bidrar til økt friluftslivsaktivitet for Agders befolkning.

Kopi:

Agder fylkeskommune – administrasjon og politikere